

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Velvoitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

-

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

-

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

-

Muu lausuntopalaute:

Helsingin hallinto-oikeudelta ei ole pyydetty toimeentulotukilain kokonaisuudistuksesta lausuntoa, mutta tuomme kuitenkin esille joitakin muutoksenhakuun liittyviä huomioita.

Toimeentulotukiasiat ja viime vuosina erityisesti toimeentulotuen takaisinperintäasiat muodostavat merkittävän ja jatkuvasti kasvavan osan hallinto-oikeuden juttukannasta. Toimeentulotukilain kokonaisuudistuksessa on otettava huomioon, että ehdotetut tuen saantia kiristävät ja tukijärjestelmää monimutkaistavat muutokset lisäävät todennäköisesti merkittävästi muutoksenhakua, mikä kuormittaa niin viranomaisia oikaisuvaatimusvaiheessa kuin hallinto-oikeuksia valitusvaiheessa. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, paljonko muutoksenhaut tulevat

lisääntymään, mutta varmaa on, että näin tulee tapahtumaan. Hallinto-oikeuksilla on myös tilanteessa, jossa yli puolet käsiteltävistä asioista on kiireellisenä käsiteltäviä, suuria haasteita nykyresursseilla ratkaista toimeentulotukiasioita viivytyksettä. Näin ollen jo lainsäätämisvaiheessa tulisi pyrkiä mahdollisuuksien mukaan välttämään tulkinnanvaraisia säännöksiä ja toisaalta silloin kun ne eivät ole vältettävissä avata lainsäätäjän tahtoa mahdollisimman tarkoin esimerkein pykälien yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Tämä on senkin vuoksi tärkeää, että tulkinnanvaraiset säännökset voivat johtaa hyvinkin epäyhdenmukaiseen hallintokäytäntöön ja sen lisäksi myös hallinto-oikeuksien oikeuskäytäntö voi helposti eriytyä.

Kun korkein hallinto-oikeus käsittelee asian vain, jos muutoksenhakija saa valitusluvan, ja kun lisäksi viranomaiset eivät juurikaan hae valituslupia niissä tulkinnanvaraisissa asioissa, jotka on hallinto-oikeuksissa päätetty muutoksenhakijan eduksi, kertyy hallintokäytäntöä ja hallinto-oikeuksien oikeuskäytäntöä ohjaavia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja väistämättä hyvin vähän.

Kuten todettu, hallinto-oikeuksia ovat viime vuosina merkittävästi kuormittaneet hallintoriita-asioina käsiteltävät toimeentulotuen takaisinperintää koskevat asiat. Vuonna 2025 niitä on 24.6.2025 mennessä tullut vireille Helsingin hallinto-oikeudessa 203 kappaletta, kun taas toimeentulotuen myöntämistä koskevia valitusasioita on samana aikana tullut vireille 199. Siten takaisinperintäasiat ovat itse asiassa toimeentulotuen myöntämistä suurempi asiaryhmä hallinto-oikeudessa.

Hallintoriita-asioiden vireille paneminen samoin kuin niiden käsittely ja ratkaiseminen hallinto-oikeudessa todisteellisine tiedoksiantoineen on tavanomaista valitusasiaa prosessuaalisesti mutkikkaampaa ja tiedoksiantojen osalta kustannuksia aiheuttavaa. Se, että näin suuri määrä asioita tulee suoraan ensi asteena hallinto-oikeuden ratkaistavaksi, on ylipäättään poikkeuksellista ja vastoin yleisiä kehitystavoitteita hallinto-oikeuden vahvistamisessa olemaan nimenomaan muutoksenhakutuomioistuin. Yleinen suunta on ollut, että hallinto-oikeuteen valitettaisiin enenevässä määrin vasta oikaisuvaatimusmenettelyn jälkeen, mihin nähden takaisinperintäasioiden nykyinen järjestäminen on aivan nurinkurinen.

Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan laissa tulisi erikseen säätää toimeentulotuen takaisinperintä ratkaistavaksi muutoksenhakukelpoisella hallintopäätöksellä. Tällöin selkeissä tapauksissa asiat eivät ohjautuisi lainkaan kustannuksia vaativaan hallinto-oikeusprosessiin ja toisaalta valitusasiat voitaisiin käsitellä vähemmällä työllä ja kustannuksilla mitä hallintoriita-asiat.

Pitkäranta Ann-Mari
Helsingin hallinto-oikeus